

Fäbodssommar

Från mina första år har jag tillbringat somrarna i Flenarnas fäbod som ligger 7 km från Mångberg, vid Flenbergets fot. Det har berättats för mig, att den första natten, när jag bara var några veckor gammal, fick jag sova i grannen Svarv Elsie's stuga. Orsaken till det var att de hade sprutat vår stuga mot vägglöss.

Till mina allra första sommarminnen hör buffringen till Flenarna. Den var sommarens höjdpunkt. Färden gick med häst och trilla där all packning skulle med. Grisen hade en plats längst bak i en spjalbur, katten likaså med sina ungar. Där fanns också säckar med mjöl och potatis och andra förnödenheter, men det som nog tog störst plats var alla barn; syskon och kusiner.

Färden gick över "Båkkän" med första stopp nere vid Snabbköp i Gruddbo för att inhandla lite gröna äpplen och polkagrisar som färdgodis. Vid "vatubutt" lite längre ner stannade hästen självmant och drack vatten. Långbanken och "Nybruni" passerades, i Gesunda trodde vi att vi skulle åka rakt ut i sjön nedanför "Olarvsbåkk", det såg ju så brant ut. Förbi Dunder Anders och uppför "Skäggbåkk", över den smala bron vid Mångbro och till nästa "vatubutt" bortom kvarndammen. Kanske rester av den gamla trärännan syns än?

Genom Mångberg gick hästen lätt med all packning men uppför de lite brantare backarna fick vi gå av och sträcka på benen lite. Färden tog väl ett par timmar men när vi passerat Timmerholsvägen, sandtaget, grustaget och Trollskogen och kämpat oss uppför de sista branta backarna var vi framme på "vändplatsen". Där finns en stor sten som var väldigt spännande att klättra upp på, när man blivit stor nog att klara av det.

Korna som skulle med upp, fick till i mitten på 50-talet gå, sedan fraktades de med lastbil.

Smis Anna och Svarv Elsie kom med sina bruna kor som hade horn medan vi, (Håll Anna och Bus Erik) hade svartvitbrokiga fjällkor utan horn. Vi hade inga egna kor när jag var liten utan vi lånade en ko av mormor i Kulåra och en av Smis Frida. De kor som varit med förr hittade hem till sina ”fjos” ledda av sin skällko.

Fr.v: Rune Håll, Britta Håll, Carin Wass, Aina Bergström och Sivert Matsson.

Det fanns mycket att leka med för oss barn. Bäckens som blivit uppdämd till en liten damm för länge sedan var nog roligast. Dit hade Håll Lars snickrat en liten baddbåt, den blev väl till sen Rune paddlat omkring med ett baktråg! Dammen är inte djupare än till knät och med slät sten över hela botten. Att simma gick ju inte men vi badade i alla fall. Vi brukade ta ut en bänk från stugan och ha som rutschkana. När vattnet i dammen blev för grumligt gick det att öppna och sopa ren botten med granruskor. Innan vi sopade plockade vi upp ”fyrfotafisker” (Vattensalamandrar) som fanns i dammen. Det var roligt att titta på dem när de jagade grodyngel i en balja med vatten. Efter avslutad städning av dammen släppte vi ju i dem igen. Det var viktigt att

vattnet i dammen hölls rent, för där hämtades vatten åt korna. Till Smisgården bars vattenhinkarna med ”klyv” (ok), ett tungt jobb som barnen fick hjälpa till med när de blev så stora att inte hinkarna släpade i backen.

Solen går ner tidigt bakom Flenberget så kvällarna blev inte sena. På morgonen var Mamma uppe tidigt för att mjölka och separera. Grädden, som skulle bli till smör, fick stå i en kruka i farstun för att få den rätta syran, medan skummjölken bars ner i ”mejeriet”, (kalkkällan) tills det blev dags att ysta ost och koka messsmör. Det var fint att gå upp på morgonen och få ett glas nyseparerad, blå mjölk och en ”tuppa” (tunnbrödssmörgås). När Mamma hade gjort klart i lagården skulle vi äta havregrynsgröt. All mat lagades i öppna spisen, grytorna ställdes på en lös trefot och kaffepannan hängdes på en svängbar stång, (ringgär). På den stången hängdes också den stora svarta grytan som användes till ystning.

Snart hördes skällkorna från de andra gårdarna då ”gätkelingar” hade släppt ut (”läsa”) korna för att gå ut med dem i skogen (”gäta”). Två brukade turas om så att en kunde vara hemma på fäboden för att hinna med att ysta ost och kärna smör. Vi barn kunde få följa med ut i skogen ibland och då

I fönstret: Ingvar Matsson och Carin Wass.

fick man ha en egen "slätjkupp" med lite gott åt korna. För det mesta var vi nog i alla fall hemma och lekte. Vi snickrade barkbåtar och hade tävling nerför bäcken, vi byggde lagårdar med kottar, "granntjyner" (grankottar) som kor, och "tålltackor" (tallkottar) som får. Vi hade lekstugor på platta stenhällar i slutningen ovanför dammen och för det mesta var det vackert väder. Om det regnade var vi inne och lekte med dockor eller hade kattungarna som dockor och klädde och bäddade ner dem i docksängar. Ibland gjorde vi lådbilar av pappkartonger och körde, liggande på knäna, mellan mattorna på golvet inne i stugan.

På 50-talet var det inte så vanligt med bilar, men de som kom, hörde vi på långt håll och sprang ner till vändplatsen för att se vem det var. Det var oftast turister som letat sig upp till fåboden. En del förstod inte att det var ett ställe där vi bara var över sommaren. Det berättas, att en fåbodkulla en gång blev tillfrågad om var hon gjorde av korna på vintern. Hon fann sig då snabbt och svarade: Jag slår en knut på svansen och hänger upp dem till nästa sommar!

En kväll varje vecka hade Reso en buss upp till Flenarna med Arvid Knutz som ledare. De samlades uppe på gården hos Smis Anna där de fick smaka smör, ost och kärnmjolk. Det var så spännande när Arvid berättade sägnerna om "rådni" (Råndan).

På lördagarna kom pappa upp (med cykel), han var hemma på Sollerön under veckorna och arbetade och tog reda på hö för vinterns behov. Han hade handlat så ryggsäcken var proppfull, och han berättade nyheter, för vi hade ju varken radio eller telefon uppe på fåboden.

Somrarna kom och gick men vi barn blev ju större och det blev mer spännande att få vara hemma på Sollerön och hjälpa till med höskörden, och där fanns det ju mer kompisar. Mamma och pappa fortsatte att buföra med kor upp till Flenarna ända till 1980. Två år var de uppe med två getter och en katt med unge. 1983 och -84 blev det bara nån natt. Då var Håll Anna 78 år och Bus Erik 83 år gamla. De sista fåbodbrukarna på Solleröskogen.

Carin Wass